UKNF | URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Stanowisko UKNF w sprawie stosowania art. 10 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Delegowanego (UE) 2017/565

listopad 2026

1. Wprowadzenie

Przepis art. 10 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Delegowanego (UE) 2017/565[1] wyłącza z definicji pochodnych instrumentów finansowych kontrakty pochodne dotyczące instrumentu dewizowego (dalej: Kontrakt FX Forward lub Kontrakt), spełniające wszystkie warunki określone w tym przepisie.

UKNF przedstawia stanowisko dotyczące prawidłowego stosowania art. 10 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Delegowanego (UE) 2017/565.

Stanowisko UKNF powinno być stosowane przez każdy podmiot planujący lub prowadzący działalność z wykorzystaniem wskazanego wyłączenia, bez względu na to, czy podlega nadzorowi sprawowanemu przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Podmioty nadzorowane stosują stanowisko z uwzględnieniem obowiązujących już wymogów tożsamych do tych objętych stanowiskiem (wynikających z przepisów, rekomendacji lub stanowisk UKNF).

2. Wyłączenia z art. 10 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Delegowanego

UKNF podkreśla, że omawiane wyłączenie ma charakter wąski i funkcjonalny, a jego zastosowanie uzależnione jest od rzeczywistego celu ekonomicznego Kontraktu FX Forward. W konsekwencji, Kontrakt FX Forward może zostać uznany za niepodlegający reżimowi Dyrektywy MiFID II[2] wyłącznie wówczas, gdy spełnia następujące warunki łącznie:

- podlega rozliczeniu poprzez fizyczną dostawę waluty, a nie poprzez finansowe rozliczenie netto, tj. rozliczenie różnicy pomiędzy kursem waluty ustalonym w Kontrakcie FX Forward a rzeczywistym kursem waluty w dniu zapadalności,
- zawarty został przez co najmniej jedną stronę niebędącą kontrahentem finansowym w rozumieniu Rozporządzenia EMIR[3],
- służy ułatwieniu płatności za możliwe do zidentyfikowania towary, usługi lub inwestycje bezpośrednie,
- nie jest przedmiotem obrotu w systemie obrotu.

Brak spełnienia któregokolwiek z tych warunków skutkuje koniecznością uznania kontraktu za pochodny instrument finansowy zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. c Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi[4].

---

[1] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy.

[2] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (wersja przekształcona) z dnia 15 maja 2014 r. (Dz. Urz. UE. L Nr 173, str. 349).

[3] Art. 2 pkt 8 i 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji z dnia 4 lipca 2012 r. (Dz. Urz. UE. L Nr 201, str. 1, z późn. zm.).

[4] Ustawa o obrocie instrumentami finansowymi z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 722, z późn. zm).

3. Sposób płatności

UKNF podkreśla, że Kontrakt FX Forward musi pozostawać w bezpośrednim (ścisłym) i możliwym do wykazania związku z konkretną i realną transakcją gospodarczą. Sam fakt, że kontrakt ogranicza ryzyko walutowe, nie jest wystarczający. Wyłączenie nie znajduje zastosowania do instrumentów służących ogólnemu zarządzaniu ekspozycją walutową, hedgingowi bilansowemu ani działalności o charakterze inwestycyjnym lub spekulacyjnym. Za spełniające ten warunek uznaje się natomiast kontrakty zawarte w celu zabezpieczenia wysokości przyszłej płatności za określone towary, usługi lub inwestycje bezpośrednie[5] /rzeczywiste[6] (płatności wynikające z konkretnej transakcji, w szczególności w działalności eksportowej lub importowej).

4. Rzeczywista potrzeba płatnicza

Kontrakt FX Forward powinien być powiązany z określoną płatnością. Powiązanie to winno mieć charakter rzeczywisty, powinno opierać się na zawartych już umowach lub wystawionych fakturach wynikających z działalności gospodarczej klienta. Dopuszczalne jest agregowanie wielu płatności w jednym kontrakcie lub wykorzystanie kilku kontraktów dla jednej płatności, jeśli kontrakty te są zbieżne co do pary walutowej i daty płatności. Niedopuszczalne jest natomiast zawieranie kontraktów, których wolumen w sposób istotny przekracza potrzeby płatnicze klienta albo które są wykorzystywane częściowo do celów nieobjętych wyłączeniem.

5. Fizyczna dostawa

UKNF podkreśla, że Kontrakt FX Forward musi prowadzić do rzeczywistej wymiany walut (np. zakupu waluty w celu opłacenia umowy przez importera), wobec czego, rozliczenie poprzez zapłatę różnicy kursowej wyklucza zastosowanie wyłączenia.

Kontrakty FX Forward rozliczane poprzez różnice (tzw. NDF – Non-Deliverable Forwards), gdzie jedna ze stron płaci drugiej różnicę kursową, są instrumentami finansowymi podlegającymi reżimowi Dyrektywy MIFiD II.

Dopuszczalne jest natomiast zawarcie w umowie postanowień umożliwiających wcześniejsze rozwiązanie kontraktu oraz zastosowanie mechanizmów close-out netting. Muszą mieć one jednak charakter incydentalny, wyjątkowy i znajdują zastosowanie tylko i wyłącznie w sytuacjach nadzwyczajnych, takich jak: niewykonanie zobowiązania/należności, zdarzenie skutkujące rozwiązaniem umowy lub spowodowane siłą wyższą. Mechanizmy te nie mogą stanowić zamierzonego i standardowego sposobu wykonania kontraktu.

[5] Art.10 ust.1 lit b (iii) – bezpośrednia inwestycja – nabycie trwałego udziału ekonomicznego i znaczącego wpływu lub kontroli w zarządzaniu przedsiębiorstwem.
[6] Motyw 10 – inwestycje rzeczywiste – fizyczne aktywa wykorzystywane do produkcji dóbr lub usług w realnej gospodarce.

6. Kontrakt FX Forward o elastycznym terminie rozliczenia

Możliwe jest stosowanie Kontraktów FX Forward o elastycznym terminie rozliczenia, pod warunkiem, że nie naruszają one podstawowego charakteru kontraktu jako środka realizacji płatności. W szczególności kontrakt ten może przewidywać dostawę w określonym, relatywnie krótkim przedziale czasu lub w częściach, o ile rozwiązania te pozostają spójne z harmonogramem płatności klienta. Kluczowe znaczenie ma, aby maksymalny wolumen kontraktu stanowił racjonalne i uzasadnione oszacowanie (suma wystawionych faktur lub zamówień) potrzeb płatniczych klienta. Element elastyczności nie wyklucza zastosowania wyłączenia, o ile spełnione są wszystkie pozostałe warunki, w szczególności w zakresie celu płatniczego i fizycznej dostawy wykorzystanej części kontraktu.

7. Kontrola stosowanego wyłączenia

Należy wdrożyć odpowiednie procedury weryfikacji i kontroli spełnienia warunków wyłączenia przed zawarciem Kontraktu FX Forward oraz po jego zawarciu.

8. Obowiązki dokumentacyjne

Praktyka wskazuje, że weryfikacja spełnienia przesłanek wyłączenia, w tym powiązania Kontraktu FX Forward z realnymi potrzebami rozliczeniowymi przedsiębiorstw, opiera się przede wszystkim na oświadczeniach klienta. Ten sposób nie jest wystarczający, ponieważ, aby móc skorzystać z wyjątku od obowiązków Dyrektywy MIFiD II, podmiot musi mieć pewność co do tego, że Kontrakt spełnia wszystkie warunki wyłączenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 Rozporządzenia Delegowanego (UE) 2017/565. W tym celu podmiot winien dokonywać rzeczywistej, systematycznej i efektywnej weryfikacji potrzeb płatniczych oraz walutowych klienta w ramach procedur spełnienia warunków wyłączenia – zarówno przed zawarciem Kontraktu FX Forward, jak i po jego zawarciu.

W ocenie UKNF, podmiot powinien móc wykazać poprzez udokumentowaną informację (np. fakturę, zamówienia na towary, usługi lub inwestycje, umowy z kontrahentami na towary, usługi lub inwestycje bezpośrednie lub inneh dokumenty wskazujące na warunki tej umowy[7]), charakter i cel zawieranego Kontraktu FX Forward, w tym jego powiązanie z działalnością gospodarczą klienta, przewidywaną kwotę oraz terminy płatności.

Rzetelne dokumentowanie spełnienia warunków wyłączenia umożliwia wykazanie przed UKNF, że każdorazowo przeprowadzono właściwą analizę oraz że istnieje powiązanie wskazanego kontraktu z konkretną płatnością, a przyjęte procedury są stosowane konsekwentnie w czasie.

[7] Porównaj rekomendacja 13.7 lit. a „Rekomendacja A dotycząca zarządzania przez banki ryzykiem związanym z działalnością na instrumentach pochodnych" październik 2022 r.
https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Rekomendacja_A_2022_80053.pdf

9. Obowiązki kontrolne

Kontrola powinna w szczególności obejmować historię transakcji gospodarczych klienta (jeśli jest dostępna), a także monitorowanie ich zmian i sposobów ich zakończenia. Zasadna jest także weryfikacja, czy dana transakcja gospodarcza nie została już zabezpieczona inną transakcją pochodną lub podlegającą niniejszemu wyłączeniu.

Kontrole powinny obejmować:

- kontrolę bieżącą na poziomie zawierania transakcji – badanie celu handlowego i rozliczenia fizycznego Kontraktu,
- regularne kontrole *ex post*, obejmujące reprezentatywną próbę zawartych Kontraktów FX Forward, w celu potwierdzenia, że rzeczywiście służyły one realizacji płatności za możliwe do zidentyfikowania towary, usługi lub inwestycje bezpośrednie.

W ramach opracowywanych procedur należy uwzględnić co najmniej ocenę rzeczywistego celu Kontraktu FX Forward, jak i proporcjonalności wolumenów oraz zgodność z przepływami handlowymi klienta.

10. Konsekwencje działalności wykraczającej poza wyłączeniem

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podmiot powinien zaprzestać stosowania wyłączenia wobec danego klienta lub objąć dany Kontrakt FX Forward pełnym reżimem Dyrektywy MIFiD II. UKNF podkreśla, że należy stosować zasadę ostrożności i w razie wątpliwości przyjmować, że taki Kontrakt FX Forward stanowi instrument finansowy.

W takim wypadku podmiot musi posiadać zezwolenie na świadczenie usług maklerskich, o których mowa w art. 69 ust. 2 pkt 2 i 3 w zw. z ust. 1 Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, a w przypadku banków, zgodę KNF na wykonywanie czynności, o których mowa w art. 70 ust. 2 w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 2 i 3 Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi

Wdrożenie i stosowanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych ogranicza ryzyko prowadzenia działalności wykraczającej poza opisane wyłączenie, jak również prowadzenia działalności bez wymaganego Ustawą o obrocie instrumentami finansowymi zezwolenia.

11. Podsumowanie

Wyłączenie nie znajduje zastosowania do kontraktów takich, jak: non-deliverable forwards (NDF), swapy walutowe (FX SWAP), opcje walutowe (oraz strategie opcyjne).

UKNF podkreśla, że wyłączenie przewidziane dla kontraktów stanowiących sposób płatności nie może być wykorzystywane w celu obchodzenia przepisów Dyrektywy MiFID II ani do oferowania produktów o charakterze inwestycyjnym pod pozorem transakcji płatniczych.

Kluczowe znaczenie ma rzeczywisty cel gospodarczy, charakter transakcji oraz możliwość ich weryfikacji i udokumentowania.

W konsekwencji wyłączenie może być stosowane jedynie w przypadku, gdy Kontrakt FX Forward stanowi narzędzie realizacji konkretnej płatności, istnieje możliwy do zidentyfikowania związek z działalnością gospodarczą klienta, jego wolumen i termin są uzasadnione, przewidziana jest rzeczywista dostawa waluty, a podmiot jest w stanie wykazać spełnienie tych warunków. W przeciwnym przypadku kontrakt należy traktować jako instrument finansowy podlegający przepisom Dyrektywy MiFID II.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

ul. Piękna 20

00-549 Warszawa

www.knf.gov.pl